

במות צט

עניין: צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם

תוס' גיטין ז.

השתא בהמתן ש"ל צדיקים כו'. אמר ר"ת ללא פריך ללא גצי מידי דאכילה ° דגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור ולהכי לא פריך גצי ר' ישמעאל שקרא והטה צפרק קמא דשנת (דף יב:) וגצי יהודה בן טבאי שהרג עד זומם (מגילה דף טו:)

וצהיה דפ"צ דכתובות (דף כח:) דהעלו עבד לכהונה על פיו לא גרים ליה ר"ת מע"פ שיש שם אכילת איסור תרומה לאשתו ולבניו שהן אסורין בתרומה מ"מ כיון שחכם עממו אין נכשל באכילת איסור אין סברה להקשות ורז ירמיה בר אבא דאשתלי וטעים קודם הבדלה (פסחים דף קו:) מע"ג דאמר התם (דף קה.) דמיתמו באסכרה ובראש השנה (דף כה.) צסיס תצטילא דצבלאי צלומא רבא דמעברא אין דבר מגונה כל כך אכילה של היתרא צענת האיסור^(ג): **והוא יפילם חללים.**

רמב"ן חולין ז.

ורבינו נ"ר פ"י בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה לאחרים על ידם, כחמורו של ר' פנחס בן יאיר שהרי לא היתה מצווה בכך אבל שלא להכשיל הנותנין לא רצתה לאכול, ור' מאיר נמי כיון שבפני אחרים אכל אלו היה איסור בדבר תקלה לאחרים היא שהרי התיר [רבין] את בית שאן על ידו, וכן שחיטת כותי שאכל ר' אמי הרי באו להתירה על ידו, אבל בדבר עצמו אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ויפה פירש, אלא שהוקשה לי הא דאמרי' פ"ק דנדרים (ט' א' ושם י' א') כנדרים כשרים [וכו'] נדר בנזיר ובקרבן לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידו ולא היו מביאין קרבן [חטאת] למקום לפיכך היו נודרים בנזירות (לפי כו'), אלמא שום תקלה נמי במשמע, ויש לתרץ שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים כלל בשוגג שבא ליטהר מסייעין אותו, אבל ר' ישמעאל פשיעה היתה לו בדבר שלא חשש לדברי חבריו להחמיר, ור' אליעזר וחבריו שנקרעה ספר תורה על ידן מתוך שבאו לכלל כעס באו לכלל חטא שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו (נדרים כ"ב א'), ודר' יהודה בן טבאי שהרג עד זומם שמא מחויב לשמים היה אותו האיש וזימנו הקב"ה ליהודה בן טבאי לפגוע בו כי ההוא מעשה (דרשב"א) [דראב"ש] (כ"מ פ"ג ב' ע"ש), שהרג אותו האיש ונשתטח על קברו ויצא קול ואמר לו אל ירע לך הוא ובנו באו על נערה המאורסה ביום הכפורים ואמר שישו בני מעי שישו, וקשה לי הא דאמרו

אפריון פרשת דברים

ויקרא [ד' א' ד"ה אמנם]. שלא יאמר האדם אשר חטא בשוגג כי לא ברשע ולא בפשע פעלתי עולה ולא אתעצב אל לבי על שגגה שיצאה מתחת ידי, כי השגגה מצויה בכל אדם. אל יאמר כן, כי גם אם יחטא איש שוגג אין זה כי אם שנפשו לא טובה היא מאיזה עון שעשה תחלה, ואותה עבירה גרמה לו זאת, והוא כי אשר אין בידו עון אשר חטא, אין שוגג בא על ידו, כי הוא ית', אפי' בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמם לא כ"ש [יבמות צ"ט ע"ב], עכ"ד ע"ש.

וי"ל שזהו שאמר הנביא שובה ישראל ער ה' אלהיך כי כשלת, כלומר כי גם מה שנכשלת בשוגג, גם זאת בא לך בעוניך שעשית מתחלה עון במזיד, כי לולי זאת לא היה מביא אותך הקב"ה לידי תקלה. (ועמ"ש אי"ה עוד בזה בהפטורת וילך [ד"ה וי"ל]). וז"ש גם כאן הוי גוי חוטא, מה שנהיית לגוי חוטא מלא שגגות, זהו מחמת שהיית עם כבד עון.

